

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **M. I.**, bývajúceho v Ž., zastúpeného JUDr. M. K., advokátom so sídlom v H., proti žalovanej **Slovenskej republike** – Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám. č. 13, **o zaplatenie 2 672,66 €**, vedenej na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 4 C 66/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. septembra 2012 sp. zn. 17 Co 327/2011, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a**.

Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi do 3 dní náhradu trov dovolacieho konania vo výške 142,60 € na účet JUDr. M. K., advokáta so sídlom v H., ktorý je vedený v S., a.s. pod č. X..

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žiar nad Hronom rozsudkom z 5. októbra 2011 č.k. 4 C 66/2011-42 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi do 15 dní 2 672,66 € a do 3 dní mu nahradiť trovy konania 785,38 €. Vychádzal z toho, že žalobca bol stíhaný pre prečin ublíženia na zdraví podľa § 156 ods. 1 Trestného zákona a prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona. Trestné stíhanie neskončilo ale právoplatným odsúdením žalobcu. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“). Zmyslom právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu je to, aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu proti fyzickej osobe bola odčinená. Ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo jej oslobodeniu spod obžaloby, treba mať za to, čin nespáchala

a trestné stíhanie proti nej nemalo byť začaté. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Z vykonaného dokazovania mal súd prvého stupňa za nesporné, že žalobca je osobou uvedenou v § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z., ktorá má právo na náhradu škody, lebo v konečnom dôsledku bol spod obžaloby oslobodený. V mene štátu má pritom konať Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky („ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“), lebo škoda vznikla v trestnom konaní (§ 4 ods. 1 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z.), voči žalobcovi bolo vedené konanie podľa Trestného poriadku, súd obžalobu prijal, pokračoval v konaní, žalobcu uznal vinným, odsúdil ho a až po zrušení rozhodnutia odvolacím súdom bol v ďalšom konaní oslobodený. Nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím bol predbežne prerokovaný, príslušný orgán tento nárok neuspokojil, preto sa žalobca so svojím nárokom oprávnene obrátil na súd. Náhrada škody zahŕňa aj náhradu trov konania, ktoré poškodenému vznikli v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie. Výška náhrady škody nebola v konaní nijakým spôsobom spochybnená. Súčasťou trov konania sú aj trovy právneho zastúpenia vo výške ustanovenej osobitným zákonom. Žalobca bol v trestnom konaní zastúpený advokátmi, ktorí si uplatnili odmenu za právnu pomoc v zmysle vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“); v prípade advokáta JUDr. J. B. išlo o 481,94 €, v prípade advokáta JUDr. M. K. o 2 190,72 €. Z vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že žaloba je dôvodná, preto jej v plnom rozsahu vyhovel.

Proti uvedenému rozsudku podala žalovaná odvolanie, v ktorom namietala, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, v konaní došlo k vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Poukázala na § 3 ods. 1 písm. a/ a § 4 ods. 1 a 3 zákona č. 514/2003 Z.z. a za nesprávny označila názor prvostupňového súdu, že za štát nemalo v danom prípade konať Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“). V zápisnici z pojednávania z 5. októbra 2011 sa nesprávne uvádza, že žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 19. augusta 2010 sp. zn. 4 MCdo 15/2009; v skutočnosti poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu z 31. marca 2011 sp. zn. 3 Cdo 194/2010 riešiace otázku určenia orgánu príslušného konať v mene Slovenskej republiky ako otázku zásadného právneho významu. V zmysle ustálenej judikatúry sa nárok na náhradu škody spôsobenej trestným stíhaním, ktoré skončilo zastavením stíhania alebo oslobodením spod obžaloby,

posudzuje podľa ustanovení § 5 a nasl. zákona č. 514/2003 Z.z. Za rozhodnutie, pri ktorom je v odôvodnených prípadoch možné skúmať splnenie podmienok podľa § 6 zákona č. 514/2003 Z.z., sa pri zastavení trestného stíhania (oslobodení spod obžaloby), považuje uznesenie o vznesení obvinenia. Rovnaký záver v danej veci zaujal aj súd prvého stupňa. Za orgán konajúci za štát bolo nesprávne označené ministerstvo spravodlivosti a táto okolnosť mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Predmetným orgánom malo byť v zmysle § 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z.z. ministerstvo vnútra, lebo žalobcovi vzniknutá škoda sa odvíja od uznesenia vyšetrovateľa o vznesení obvinenia, ktorým konanie proti žalobcovi začalo. V zmysle § 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z.z. teda škoda v trestnom konaní vznikla v spojení s postupom vyšetrovateľa. Žiadne ďalšie rozhodnutie vydané v predmetnom trestnom konaní nemožno považovať za nezákonné, lebo žiadne nespĺňa podmienku vyplývajúcu z § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. – zrušenie právoplatného rozhodnutia pre nezákonnosť príslušným orgánom. Odvolateľka vo väzbe na túto argumentáciu dodala, že odsudzujúci rozsudok Okresného súdu Žiar nad Hronom z 9. júna 2009, na ktorý poukázal súd prvého stupňa pri odôvodnení záveru o príslušnosti ministerstva spravodlivosti na konanie v mene štátu, nenadobudol právoplatnosť, lebo bol zrušený v odvolacom konaní. Ministerstvo spravodlivosti po doručení žiadosti žalobcu o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ktorú podal v zmysle § 15 zákona č. 514/2003 Z.z., vzalo tieto okolnosti na zreteľ a návrh žalobcu na predbežné prejednanie nároku postúpilo ministerstvu vnútra ako orgánu, ktorý je v danom prípade príslušný konať v mene štátu. Ministerstvo vnútra žiadosť žalobcu v zmysle § 15 zákona č. 514/2003 Z.z. predbežne prerokovalo, jeho žiadosti nevyhovelo a z uvedeného dôvodu žalobca uplatnil svoj nárok proti Slovenskej republike s tým, že za ňu koná ministerstvo vnútra. I keby bol nárok žalobcu predbežne prerokovaný ministerstvom spravodlivosti, súd nie je pri posudzovaní správnosti označenia orgánu príslušného konať v mene štátu viazaný predchádzajúcim (ne)konaním orgánov štátu pri predbežnom prerokovaní nároku na náhradu škody. Rozhodujúci je obsah žaloby, z ktorej musí byť zrejmé rozhodnutie orgánu verejnej moci, ktorým mala byť spôsobená škoda. Súd prvého stupňa na daný skutkový stav aplikoval nesprávne ustanovenie zákona č. 514/2003 Z.z. určujúce príslušnosť ministerstva spravodlivosti na konanie v mene štátu, v dôsledku čoho vec nesprávne právne posúdil a tým zároveň odňal žalovanému účastníkovi možnosť konať pred súdom – byť „zastúpený“ príslušným (podľa zákonných kritérií určeným) orgánom.

Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu označil napadnutý rozsudok za vecne správny. Poukázal na to, že o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody požiadal ministerstvo spravodlivosti, ktoré jeho žiadosť predbežne prerokovalo, následne ju ale postúpilo ministerstvu vnútra ako vecne príslušnému orgánu. K námietke, že v danom prípade síce vznikla škoda v trestnom konaní, avšak odvíja sa od uznesenia o vznesení obvinenia, takže príslušné by malo byť ministerstvo vnútra, žalobca uviedol, že v uvedenej veci boli prijaté viaceré nezákonné rozhodnutia. Okrem spomínaného uznesenia o vznesení obvinenia je takýmto rozhodnutím tiež uznesenie prokuratúry zamietajúce sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia, ako aj rozhodnutie súdu prijímajúce obžalobu na ďalšie konanie. Na vec je podľa názoru žalobcu nesporne potrebné aplikovať uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 MCdo 15/2009. Pokiaľ by ministerstvo spravodlivosti nebolo príslušné podľa § 4 ods. 1 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z., vyplývala by jeho príslušnosť z § 4 ods. 1 písm. l/ zákona č. 514/2003 Z.z. Vo veci konalo viacero orgánov a vydaných bolo niekoľko nezákonných rozhodnutí. Za žalovanú má v každom prípade konať ministerstvo spravodlivosti. Z týchto dôvodov žalobca navrhol, aby odvolací súd rozhodnutie prvostupňového súdu ako vecne správne potvrdil a priznal mu náhradu trov odvolacieho konania.

Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací rozsudkom z 12. septembra 2013 sp. zn. 17 Co 327/2011 odvolaním napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). V odôvodnení uviedol, že vec preskúmal v rozsahu danom odvolaním podľa § 212 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné. Konštatoval, že z obsahu súdneho spisu (ktorého súčasťou je aj vyšetrovací spis Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Žiari nad Hronom číslo ČVS:ORP-644/OVS-ZH-2008 a trestný spis Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 3 T 201/2008) jednoznačne vyplýva, že uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Žiari nad Hronom, Úrad justičnej a kriminálnej polície Policajného zboru Žiar nad Hronom číslo ČVS: ORP-644/OSV-ZH-2008 z 20. júna 2008 bolo proti žalobcovi vznesené obvinenie za trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 156 ods. 1 Trestného zákona. Žalobca podal proti tomuto uzneseniu sťažnosť, ktorú prokurátor Okresnej prokuratúry v Žiari nad Hronom zamietol ako nedôvodnú uznesením č.k. 2 Pv 390/08-4 zo 4. júla 2008. Dňa 29. októbra 2008 podal prokurátor Okresnej prokuratúry Žiar nad Hronom obžalobu na Okresný súd Žiar nad Hronom. Následne Okresný súd Žiar nad Hronom vydal 7. novembra 2008 trestný rozkaz sp. zn. 3 T 201/2008, proti ktorému podal žalobca

19. novembra 2008 odpor. Okresný súd Žiar nad Hronom rozsudkom z 9. júna 2009 sp. zn. 3 T 201/2008 žalobcu uznal vinným (§ 156 ods. 1 Trestného zákona a § 364 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona) a odsúdil k úhrnnému trestu odňatia slobody v trvaní 6 mesiacov, ktorý podmiennečne odložil. Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací ale uznesením z 22. septembra 2009 sp. zn. 5 To 238/09 predmetný odsudzujúci rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Následne bol žalobca spod obžaloby oslobodený (§ 285 písm. a/ Trestného poriadku). Žalobcu v trestnom konaní obhajovali advokáti Mgr. J. B. a JUDr. M... K., ktorým za poskytnuté právne služby patrí náhrada. Tieto skutočnosti neboli v konaní spochybnené. Odvolací súd v ďalšom poukázal na § 6 ods. 1 a § 18 ods. 1 a 3 zákona č. 514/2003 Z.z. a konštatoval, že ak došlo rozhodnutím súdu k oslobodeniu spod obžaloby a k takémuto rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu, rozhodnutie o oslobodení spod obžaloby má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť (odvolací súd v súvislosti s tým poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. novembra 2009 sp. zn. 4 Cdo 183/2009). Rozhodujúcim kritériom opodstatnenosti (zákonnosti) začatia (vedenia) trestného stíhania je totiž neskorší výsledok trestného stíhania. Odvolací súd na tomto základe uzavrel, že žalobcovi vzniklo právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím (§ 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z.); do škody treba zahrnúť aj náhradu trov konania, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho obhajobou v predmetnom konaní (§ 18 ods. 1 a 3 zákona č. 514/2003 Z.z.). V nadväznosti na toto konštatovanie pristúpil odvolací súd k riešeniu otázky, ktorý subjekt je nositeľom povinnosti nahradiť žalobcovi škodu. V súvislosti s tým poukázal na § 3 zákona č. 514/2003 Z.z., z ktorého vyplýva, že zodpovedným subjektom je štát (Slovenská republika). V danom prípade bolo aj v odvolacom konaní sporné, ktorý orgán štátu je v jeho mene oprávnený konať. Rozhodnutím, od ktorého sa podľa žalovanej odvíja nárok žalobcu na náhradu škody, je uznesenie o vznesení obvinenia, teda rozhodnutie, ktoré vydal vyšetrovateľ. Žalovaná preto zastáva názor, že za ňu malo konať ministerstvo vnútra a na podporu svojho názoru poukazovala na rozsudok najvyššieho súdu z 30. marca 2011 sp. zn. 3 Cdo 194/2010. Odvolací súd poukázal na to, že v označenom rozhodnutí odvolací súd dospel k názoru, že ak na úseku trestného konania, ktoré začína vydaním uznesenia o začatí trestného stíhania do podania obžaloby vykonávajú pôsobnosť tak vyšetrovateľ policajného zboru ako aj prokurátor, vo veci náhrady škody spôsobenej v tomto úseku trestného konania, prichádzajú do úvahy ako orgány konajúce v mene štátu tak ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako aj Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“); rozhodujúce je, na ktorom z nich bola podaná žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na

náhradu škody. Ak žiadosť bola podaná na oboch orgánoch, príslušným je ten z nich, ktorý vo veci začal konať ako prvý. V súdnej veci trestné konanie postúpilo do ďalšieho štádia. V zmysle § 234 ods. 1 Trestného poriadku prokurátor podal obžalobu na súd a začalo súdne konanie (§ 237 ods. 1 Trestného poriadku). Odvolací súd, vychádzajúc z § 4 ods. 1 písm. l/ zákona č. 514/2003 Z.z. (v znení účinnom v čase jeho rozhodovania), ako aj z názoru najvyššieho súdu vysloveného v uvedenom rozhodnutí, dospel k názoru, že príslušným orgánom konať v tejto veci v mene štátu je ministerstvo spravodlivosti z dôvodu, že: a/ ku škode došlo v oblasti verejnej moci, ktorá patrí do pôsobnosti viacerých orgánov verejnej moci (ministerstvo vnútra, generálna prokuratúra a ministerstvo spravodlivosti), b/ žiadosť na predbežné prerokovanie nároku bola podaná na ministerstve spravodlivosti, c/ ministerstvo spravodlivosti začalo konať o žiadosti o predbežné prerokovanie nároku ako prvý. Postupom súdu prvého stupňa teda v danom prípade nebola žalovanej odňatá možnosť konať pred súdom – v jej mene konal príslušný orgán. V ďalšom odvolací súd konštatoval, že súd prvého stupňa skutkové zistenia, ku ktorým dospel vykonaným dokazovaním, správne právne posúdil. Žiadna z odvolacích námietok žalovanej nebola dôvodná, preto odvolací súd napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil ako vecne správne (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovení § 237 písm. c/ a f/ O.s.p. argumentujúc tým, že v konaní nebola riadne zastúpená a súdy jej odňali možnosť konať. Na bližšie odôvodnenie okolností, ktoré mali podľa jej názoru viesť k namietanej procesnej vade uviedla, že žalobca podal žalobu proti Slovenskej republike – ministerstvu vnútra. Súd prvého stupňa, zastávajúc názor, že ide o vadu žaloby, vyzval žalobcu podľa ustanovenia § 43 ods. 1 O.s.p. na presné označenie „zástupcu štátu“. Žalobca v reakcii na túto výzvu označil za žalovanú Slovenskú republiku – ministerstvo spravodlivosti. Pre záver súdov, že toto označenie je správne a zodpovedajúce zákonu č. 514/2003 Z.z., nedávajú ustanovenia tohto zákona žiadny podklad. Z hľadiska procesu vzniku škody žalobcu malo určujúci význam uznesenie vyšetrovateľa o vznesení obvinenia. Správne preto bola žiadosť o predbežné prerokovanie postúpená a neskôr aj vecne posúdená ministerstvom vnútra. Skutočnosť, že v predmetnom spore napriek tomu konalo za žalovanú ministerstvo spravodlivosti, opodstatňuje záver, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) v otázke určenia orgánu oprávneného za štát konať. Predmetná nesprávnosť

opodstatňuje aj záver o tom, že žalovaná Slovenská republika ako účastník tohto občianskeho súdneho konania „nebola riadne zastúpená“. Odvolací súd nesprávne konštatoval, že rozhodnutie prvostupňového súdu je v súlade so závermi, ku ktorým dospel najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 194/2010. Navyše, odvolací súd v dovolaní napadnutom rozsudku dospel k iným názorom, než z ktorých vychádzal ten istý senát rovnakého odvolacieho súdu v inej právnej veci (vedenej na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 17 Co 282/2011). Rovnaký názor o nepríslušnosti ministerstva spravodlivosti konať za štát dospel pritom ten istý odvolací súd aj v konaní sp. zn. 14 Co 164/2011. Postup odvolacieho súdu v danej veci sa preto prieči požiadavke, aby súdy v analogických prípadoch rozhodovali rovnako. K záveru, že v konaní jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p., dospela žalovaná aj na tom základe, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobcu k jej odvolaniu. Navyše, prvostupňový súd svoj názor (v zmysle ktorého orgánom oprávneným za žalovanú konať je ministerstvo spravodlivosti) vyvodzoval z § 4 ods. 1 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z., odvolací súd ale – na rozdiel od neho – tento názor vyvodzoval z § 4 ods. 1 písm. l/ zákona č. 514/2003 Z.z. Odvolací súd teda vec posúdil s použitím iného ustanovenia právneho predpisu ako súd prvého stupňa, avšak bez toho, aby žalovanej postupom podľa § 213 ods. 2 O.s.p. umožnil vyjadriť sa k použitiu tohto (iného) ustanovenia.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu označil napadnuté rozhodnutie za vecne správne a dovolacie námietky žalovanej za neopodstatnené. Podľa jeho názoru v konaní nedošlo k procesným vadám, z ktorých žalovaná vyvodzuje prípustnosť jej mimoriadneho opravného prostriedku. So zreteľom na to žiadal dovolanie „zamietnuť“ a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania v ním vyčíslenej výške.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré ním možno napadnúť.

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy,

ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovoláním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

Prípustnosť dovolania žalovanej z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva. Napadnutý nie je zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd v tejto veci nevyslovil záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.) a dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku, ktorý nemá znaky rozsudku uvedeného v ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p.

Vzhľadom na § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. a tiež obsah dovolania najvyšší súd pristúpil aj k posúdeniu, či žalovanou podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred

súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba uviesť, že § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia nie je predmet konania významný, preto ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999 a R 34/1995). Rovnako ale treba uviesť, že prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nezakladá samo tvrdenie účastníka (resp. jeho subjektívny názor) o existencii niektorej z predmetných procesných väd; rozhodujúcim je výlučne iba záver (zistenie) dovolacieho súdu, že k vade tejto povahy skutočne došlo.

Procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/, b/, d/, e/ a g/ O.s.p. žalovaná nenamietala a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

1. Žalovaná tvrdí, že v predmetnom konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 písm. c/ O.s.p.

O vadu konania v zmysle § 237 písm. c/ O.s.p. ide vtedy, ak účastník konania a/ nemal procesnú spôsobilosť a (zároveň) b/ nebol riadne zastúpený. V praxi súdov k takejto vade dochádza vtedy, keď ten, kto nemá spôsobilosť na právne úkony (napríklad maloletý alebo osoba pozbavená tejto spôsobilosti) nie je v konaní zastúpený zákonným zástupcom.

Spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva (§ 19 O.s.p.). Pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov štát, je právnickou osobou (§ 21 Občianskeho zákonníka). Za štát pred súdom koná štátny orgán v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi alebo právnická osoba, ktorá je oprávnená podľa osobitného predpisu (§ 21 ods. 4 veta prvá O.s.p.)

Ustanovenie § 237 písm. c/ O.s.p. dopadá na procesné situácie zásadne odlišné v porovnaní so situáciou, na ktorú poukazuje žalovaná. V predmetnom konaní išlo o náhradu škody uplatnenú proti štátu v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. O procesnej spôsobilosti štátu nemožno mať pochybnosti (viď § 19 O.s.p. a § 21 Občianskeho zákonníka). Navyše, ak v určitom konaní v mene štátu vystupuje niektorý štátny orgán v rozsahu svojej pôsobnosti,

nejde o „zastupovanie“. To znamená, že v preskúmvanej veci nešlo o prípad, v ktorom by „účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený“.

Námietka žalovanej, v zmysle ktorej došlo v konaní k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 237 písm. c/ O.s.p., je preto celkom neopodstatnená.

2. Žalovaná namieta, že v prejednávanej veci jej bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p), lebo súdy – v dôsledku nesprávnej interpretácie ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z., ktoré určujú orgán konajúci za štát – nevyvodili správne závery. Za štát totiž v súlade s týmto zákonom malo konať nie ministerstvo spravodlivosti, ale ministerstvo vnútra.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – vid' napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerat' do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaní na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby im bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom pod R 125/1999 uviedol, že prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nemožno extenzívne vykladať v súvislosti s postupom súdu vtedy, ak ide o faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. Pod postupom súdu možno totiž rozumieť len jeho faktickú (ne)činnosť, teda procedúru prejednávania veci (porovnaj rozhodnutie najvyššieho súdu z 10. októbra 2012 sp. zn. 6 Cdo 90/2012, 91/2012), ktorá predchádza vydaniu konečného rozhodnutia a ktorá má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania a zmarenie možnosti jeho aktívnej účasti na konaní. „Za odňatie možnosti konať pred súdom nemožno považovať rozhodnutie, ako výsledok vecnej rozhodovacej činnosti súdu ...“ (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu

z 11. júla 2012 sp. zn. 5 Cdo 201/2011). Postupom súdu sa môže rozumieť iba samotný priebeh konania, spôsob vedenia konania či procesu, jednotlivé procesné úkony súdu, teda jeho faktická procesná činnosť alebo nečinnosť, nie však výsledný rozhodovací akt súdu vo veci samej (meritórne rozhodnutie súdu).

K otázke označenia (resp. určenia) orgánu oprávnenému konať za štát zaujal najvyšší súd právne závery napríklad v uznesení z 26. septembra 2012 sp. zn. 6 Cdo 149/2011, v ktorom uviedol, že „riadne označenie štátu ako žalovaného účastníka konania je náležitosťou riadneho návrhu na začatie konania. Štát je ako účastník konania označený riadne, ak je súčasne s ním označený príslušný štátny orgán, ktorý bude za štát konať (§ 79 ods. 1 O.s.p.). Neoznačenie toho, kto má za štát konať, má za následok neúplnosť návrhu so súčasným vznikom povinnosti súdu pokúsiť sa o odstránenie tejto vady postupom podľa § 43 O.s.p. V prípade, že žalujúca strana síce štátny orgán, ktorý má za štát konať, označí, ale uplatnený nárok do pôsobnosti tohto štátneho orgánu nepatrí, alebo označí subjekt, ktorý štátnym orgánom nie je, resp. nie je ani právnym subjektom, nejde o vadu návrhu ani o nedostatok podmienky konania. Z ustanovenia § 21 ods. 4 veta prvá O.s.p. vyplýva, že súd je povinný – bez zreteľa na označenie obsiahnuté v návrhu – zabezpečiť, aby za štát pred súdom konal štátny orgán v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi alebo právnická osoba, ktorá je oprávnená podľa osobitného predpisu. Právne názory vyjadrené v tomto uznesení najvyššieho súdu zastáva dovolací súd aj v preskúmvanej veci.

Orgán verejnej moci, ktorý koná za štát vo veciach náhrady škody spôsobenej v zmysle § 3 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z., sa určuje podľa kritérií obsiahnutých v ustanovení § 4 ods. 1 a 2 tohto zákona.

Ak súd v konaní o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. aplikuje alebo interpretuje ustanovenie § 4 ods. 1 a 2 tohto zákona nesprávnym spôsobom, v dôsledku čoho za orgán verejnej moci, ktorý má konať v mene štátu, považuje orgán verejnej moci, ktorý by pri zákone zodpovedajúcej aplikácii alebo interpretácii uvedeného ustanovenia za taký (v mene štátu konajúci orgán) nemal byť považovaný, ide bezpochyby o nesprávnosť. Dovolací súd preto v súvislosti s posudzovaním prípustnosti dovolania skúmal, či namietaná nesprávnosť má znaky, ktoré Občiansky súdny poriadok považuje za dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. Dovolací súd vzal pri riešení tejto otázky na zreteľ, že ak sa v občianskom súdnom konaní (prípadne) nesprávnosť tejto povahy

vyskytne, ide bezpochyby o nedostatok situovaný do rámca súdom uskutočnenej aplikácie alebo interpretácie právnej normy (súd napríklad nesprávne vyloží niektorú normu alebo aplikuje to ustanovenie, ktoré nemalo byť aplikované, a v dôsledku toho neaplikoval ustanovenie, ktoré mal aplikovať). Takáto nesprávnosť spadá do rámca činnosti súdu, ktorá vyúsťuje do právneho posúdenia veci; v žiadnom prípade ju nemožno označiť za nesprávnosť procesnú alebo procedurálnu.

Nesprávnosť určenia orgánu konajúceho v mene štátu, ktorú namieta dovolateľka, nemá znaky procesnej nesprávnosti (vady) konania uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p. a nemožno ju, i keby k nej prípadne skutočne došlo, považovať za dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania v zmysle uvedeného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku.

3. Žalovaná namieta aj to, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobcu k odvolaniu podanému žalovanou proti prvostupňovému rozsudku a že tým jej bola odňatá možnosť pred súdom konať.

Senát najvyššieho súdu, ktorý rozhoduje v preskúmvanej veci, už k danej problematike zaujal právne závery vo viacerých skorších rozhodnutiach (viď napríklad sp. zn. 3 Cdo 24/2011, 3 Cdo 23/2011, 3 Cdo 129/2011, 3 Cdo 257/2012, 3 Cdo 258/2012). Opakovane v nich uviedol, že absencia vyjadrenia k opravnému prostriedku druhého účastníka konania je právne irelevantná (viď tiež I. ÚS 498/2011 a IV. ÚS 283/2011) napríklad vtedy, keď súd rozhodujúci o opravnom prostriedku, nezaložil svoje rozhodnutie na vyjadrení k opravnému prostriedku (teda vtedy, keď vyjadrenie k opravnému prostriedku nemalo zásadný vplyv na rozhodnutie o opravnom prostriedku). Ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1 druhej vete O.s.p., doručí súd prvého stupňa odvolanie ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov na vyjadrenie k odvolaniu; iná povinnosť mu z týchto ustanovení nevyplýva. Z Občianskeho súdneho poriadku teda nevyplýva žalovanou namietaná bezvýnimčná povinnosť odvolacieho súdu predložiť druhému účastníkovi konania spätne na zaujatie stanoviska vyjadrenie druhého účastníka konania k opravnému prostriedku. Súd nie je povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami účastníkov konania – je iba na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť (III. ÚS 144/2012, III. ÚS 507/2012, IV. ÚS 19/2012). Pokiaľ má odvolací súd k dispozícii potrebné argumenty, ako aj pri dodržaní dikcie ustanovenia § 209a O.s.p. pristúpi k rozhodnutiu vo veci samej (viď tiež III. ÚS 72/09,

IV. ÚS 462/2010, IV. ÚS 19/2012, III. ÚS 296/2011.). Odňatie možnosti pred súdom konať nezakladá teda sama skutočnosť, že odvolateľovi nebolo predložené vyjadrenie druhej procesnej strany k jeho odvolaniu. Obdobné právne závery boli vyslovené aj v ďalších rozhodnutiach najvyššieho súdu (viď napríklad sp. zn. 5 Cdo 40/2012 a 1 Cdo 17/2011). Keď bolo uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 258/2012 napadnuté sťažnosťou, ústavný súd ju odmietol ako zjavne neopodstatnenú uznesením zo 14. mája 2013 sp. zn. III. ÚS 186/2013, v ktorom konštatoval, že „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je ústavne akceptovateľné, pričom nezistil existenciu skutočností svedčiacich o tom, že by ho bolo možné považovať za popierajúce zmysel práva na súdnu ochranu“. Dovolací súd k tomu dodáva, že iný pohľad na realizáciu práva účastníka oboznámiť sa s vyjadrením procesnej protistrany by mohol v praxi znamenať neustály (neprestajne sa opakujúci sa a nikdy nekončiaci) proces vyjadrovania sa jedného účastníka konania k vyjadreniu druhého účastníka konania. Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu dovolacieho súdu by takýto pohľad mohol mať až znaky prílišného právneho formalizmu, odporujúceho materiálnemu chápaniu princípu právneho štátu.

Dovolací súd vzal v danom prípade na zreteľ individuálne okolnosti prejednávanej veci a pristúpil k skúmaniu, či vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovanej malo zásadný vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu. Dospel k záveru (ktorý vyvodil aj z toho, čo je uvedené ďalej – viď bod 4.), že nedoručenie vyjadrenia žalobcu k odvolaniu druhej procesnej strane (žalovanej) bolo v preskúmvanej veci z hľadiska ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. právne irelevantné. Obsah spisu v ničom nesvedčí v prospech záveru, že odvolací súd by – nebyť tohto vyjadrenia žalobcu (č.l. 62 a 63 spisu) – rozhodol inak, prípadne že by odvolací súd k prijatiu jeho rozhodnutia viedlo vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovaného.

4. Podľa názoru žalovanej jej bola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať aj tým, že odvolací súd nerešpektoval ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p.

Odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne (§ 219 ods. 1 O.s.p.).

Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 219 ods. 2 O.s.p.).

Ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili (§ 213 ods. 2 O.s.p.).

Najvyšší súd v uznesení z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 33/2011, uviedol, že „pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 15. októbra 2008, aby sa vyjadril k možnému použitiu tohto ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.“. V predmetnom uznesení k tomu najvyšší súd na bližšie vysvetlenie uviedol, že úmyslom zákonodarcu pri prijímaní tohto ustanovenia bolo zabrániť v praxi vydávaniu prekvapivých rozhodnutí. Výzva odvolacieho súdu, ktorú predpokladá § 213 ods. 2 O.s.p., je plnením osobitného druhu poučovacej povinnosti opravného súdu, podstatou ktorej je oboznámiť účastníka s možnosťou aplikácie dosiaľ nepoužitého ustanovenia, ktoré odvolací súd mieni urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V preskúmvanej veci Krajský súd v Banskej Bystrici potvrdil prvostupňový rozsudok ako vecne správny nielen podľa § 219 ods. 1 O.s.p., ale aj podľa § 219 ods. 2 O.s.p. [odkaz na toto ustanovenie je uvedený na strane 4 (3. odsek) a tiež na strane 8 (3. odsek) rozsudku odvolacieho súdu]. Aj bez výslovného vyjadrenia to znamená, že odvolací súd nielenže považoval odvolaním napadnuté rozhodnutie za vecne správne, ale že sa aj stotožnil s dôvodmi prvostupňového rozsudku (to znamená aj s dôvodmi tohto rozhodnutia). Na tom nič nemení, že postavenie ministerstva spravodlivosti ako orgánu, ktorý má (podľa jeho názoru) v danej veci konať v mene štátu, vyvodil (navyše aj) z aplikácie § 4 ods. 1 písm. 1/ zákona č. 514/2003 Z.z. (v znení účinnom v čase jeho rozhodovania).

V obdobnom prípade, v ktorom bolo tiež potrebné vymedziť rámec novej väzby ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. na (ne)rešpektovanie postupu odvolacieho súdu podľa § 213 ods. 2 O.s.p. najvyšší súd v uznesení z 20. apríla 2011 sp. zn. 5 Cdo 165/2010 (ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky

ako R 56/2012), uviedol, že „pokiaľ sa odvolací súd v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozsudku v plnom rozsahu stotožnil s dôvodmi prvostupňového rozhodnutia a nad ich rámec uviedol ešte aj ďalšie, z pohľadu prvostupňového konania nové dôvody, jeho rozhodnutie nie je rozhodnutím prekvapivým. Takýto postup súdu nie je odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.“.

Najvyšší súd sa v preskúmvanej veci s vyššie uvedenými právnymi závermi stotožňuje.

5. Žalovaná v dovolaní namieta aj nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (viď R 54/2012). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania. Keďže žalovaná tento dovolací dôvod uplatnila v dovolaní, ktoré nie je procesne prípustné, nemohol odvolací súd podrobiť napadnutý rozsudok posúdeniu z hľadiska správnosti v ňom zaujatých právnych záverov.

6. Z dôvodov uvedených vyššie dospel dovolací súd k záveru, že v konaní pred prvostupňovým a odvolacím súdom nebola žalovanej odňatá možnosť konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Vzhľadom na to, že v konaní nedošlo k procesnej vade namietanej žalovanou (§ 237 písm. f/ O.s.p.) ani k iným vadám uvedeným v § 237 O.s.p. a prípustnosť jej dovolania nevyplýva ani z § 238 O.s.p., najvyšší súd odmietol procesne neprípustné dovolanie žalovanej podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

7. V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanej, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Žalobca podal návrh na rozhodnutie o priznaní náhrady trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.) a požadované trovy vyčíslil. Dovolací súd priznal žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania spočívajúcu v odmene advokáta za 1 úkon právnej služby poskytnutej vypracovaním vyjadrenia k dovolaniu žalovanej (§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky); pokiaľ žalobca požadoval priznanie náhrady aj za ďalší úkon – prevzatie a prípravu veci, dovolací súd zohľadnil, že ten istý advokát ho zastupoval už v konaní na súdoch nižších stupňov, a preto – zohľadňujúc doterajšiu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu – náhradu trov zodpovedajúcu za tento úkon žalobcovi nepriznal. Základnú sadzbu tarifnej odmeny za vyššie uvedený úkon právnej služby (vyjadrenie k dovolaniu) určil najvyšší súd podľa § 10 ods. 1 vyhlášky vo výške 111,21 €, čo s náhradou za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (7,63 €) a 20% DPH (23,76 €) predstavuje spolu 142,60 €.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 4. februára 2014

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková